

Dine trygderettigheter

i Danmark

Informasjonen i denne veiledningen er utarbeidet og oppdatert i nært samarbeid med de nasjonale representantene som er tilknyttet MISSOC (Mutual Information System on Social Protection). Du finner mer informasjon om MISSOC-nettverket på følgende adresse: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=815>

Denne veiledningen gir en generell beskrivelse av trygdeordningene i de respektive landene. Nærmere informasjon er tilgjengelig via andre MISSOC-publikasjoner, som alle er tilgjengelige på den ovennevnte nettadressen. Du kan også kontakte de relevante myndighetene og institusjonene som står oppført i vedlegg til denne veiledningen.

Verken Europakommisjonen eller noen person som handler på vegne av Kommisjonen, kan holdes ansvarlig for bruken av informasjonen i denne publikasjonen.

Innholdsfortegnelse

Kapittel I: Innledning, organisering og finansiering	4
Innledning	4
Organisering av sosialomsorgen	4
Finansiering	5
Kapittel II: Helsetjenester.....	6
Når har du rett til helsetjenester?	6
Hva dekkes?	6
Hvordan får du tilgang til helsetjenester?	7
Kapittel III: Kontantytelser ved sykdom	8
Når har du rett til kontantytelser ved sykdom?	8
Hva dekkes?	8
Hvordan får du tilgang til kontantytelser ved sykdom?.....	9
Kapittel IV: Ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon	10
Når har du rett til ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon?.....	10
Hva dekkes?	10
Hvordan får du tilgang til ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon?	11
Kapittel V: Ytelser ved uførhet	12
Når har du rett til ytelser ved uførhet?	12
Hva dekkes?	12
Hvordan får du tilgang til ytelser ved uførhet?	12
Kapittel VI: Alderspensjon og -ytelser	14
Når har du rett til aldersytelser?	14
Hva dekkes?	15
Hvordan får du tilgang til aldersytelser?.....	15
Kapittel VII: Etterlatteytelser	17
Når har du rett til etterlatteytelser?.....	17
Hva dekkes?	17
Hvordan får du tilgang til etterlatteytelser?	18
Kapittel VIII: Ytelser ved arbeidsulykker og yrkessykdommer	19
Når har du rett til ytelser ved arbeidsulykker og yrkessykdommer?.....	19
Hva dekkes?	19
Hvordan får du tilgang til ytelser ved en arbeidsulykke eller yrkessykdom?	20
Kapittel IX: Familieytelser.....	22
Når har du rett til familieytelser?	22
Hva dekkes?	23
Hvordan får du tilgang til familieytelser?.....	23
Kapittel X: Arbeidsløshet	24
Når har du rett til ytelser ved arbeidsløshet?	24
Hva dekkes?	25
Hvordan får du tilgang til ytelser ved arbeidsløshet?	25
Kapittel XI: Garantert minsteinntekt	26
Når har du rett til ytelser knyttet til garantert minsteinntekt?	26
Hva dekkes?	26
Hvordan får du tilgang til ytelser knyttet til garantert minsteinntekt?	27
Kapittel XII: Langtidspleie	28
Når har du rett til langtidspleie?.....	28
Hva dekkes?	28
Hvordan får du tilgang til langtidspleie?	28
Vedlegg : Nyttige adresser og nettsteder.....	29

Kapittel I: Innledning, organisering og finansiering

Innledning

Trygdeytelsene i Danmark omfatter følgende:

- ytelser ved sykdom, sykehusbehandling, fødselshjelp, dagpenger ved sykdom og svangerskap/fødsel/adopsjon samt rehabiliteringsstøtte
- ytelser ved arbeidsulykker og yrkessykdommer
- gravferdshjelp
- uføreytelser
- alderspensjon og tilleggspensjoner
- arbeidsløshetsytelser
- familieytelser

Da de fleste av grenene i det danske trygdesystemet er obligatoriske, stilles det ingen vilkår for å bli innlemmet i de ulike ordningene. Ett unntak er arbeidsløshetstrygden.

Organisering av sosialomsorgen

Ytelsesordninger

Alle danske statsborgere som bor i Danmark, har rett til uføreytelser (*førtidspension*) hvis de blir uføre før de fyller 65 år. Ved fylte 65 år har de rett til alderspensjon. Dette ytelsessystemet (*socialpensionerne*) forvaltes av kommunene. Arbeidsdepartementet (*Beskæftigelsesministeriet*) fører tilsyn med implementeringen av lovgivningen. Departementet har imidlertid ingen rett til å gripe inn i enkeltsaker.

Systemet for tilleggspensjoner (*Arbejdsmarkedets Tillægspension, ATP*) gir de arbeidstakerne som arbeider i minst 9 timer per uke, et tillegg til de sosiale ytelsene.

Arbeidsløshetstrygden og delpensjons- og førpensjonsordningene bygger bro mellom arbeidslivet og pensjonisttilværelsen. De administreres av arbeidsdepartementet.

Syketrygd

Syketrygden, som gjelder for hele befolkningen, drives og finansieres av de regionale og lokale myndighetene. Helsedepartementet (*Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse*) er ansvarlig for trygdeordningen. Alle som bor i Danmark, er dekket av ordningen. Kontantytelser ved sykdom utbetales av kommunene (etter retningslinjer fra arbeidsdepartementet, *Beskæftigelsesministeriet*).

Familieytelser

Generelle familieytelser og de mange andre familieytelsene forvaltes av de lokale myndighetene (etter retningslinjer fra skattedepartementet, *Skatteministeriet*, og sosial- og innenriksdepartementet, *Social- og Indenrigsministeriet*). Kontantytelser ved svangerskap og fødsel eller adopsjon utbetales av kommunene (etter retningslinjer fra arbeidsdepartementet, *Beskæftigelsesministeriet*).

Arbeidsløshetstrygd

Medlemskap i arbeidsløshetstrygden er frivillig. Det finnes ulike ordninger for arbeidsløshetstrygd innenfor flere grener. Innbetalinger fra medlemmene dekker deler av statens utgifter til arbeidsløshetstrygd, inkludert førpensjon. Arbeidsdepartementet, *Beskæftigelsesministeriet*, er ansvarlig for arbeidsløshetstrygden.

Finansiering

De danske trygdesystemene finansieres generelt over skatten (skatter innbetalt til staten og kommunene), inkludert gjennom arbeidsmarkedsbidrag.

Kapittel II: Helsetjenester

Når har du rett til helsetjenester?

Alle personer som bor i Danmark, har rett til sykehusbehandling, fødselshjelp og ytelser fra helsetrygden (*sygesikringen*).

Når du flytter til Danmark, må du registrere deg hos kommunen der du bor. Samtidig blir du innmeldt i helsetrygdordningen. Du får tilgang til legebehandling og mottar et helsekort (*sundhedskort*).

Hva dekkes?

Ytelser gjennom helsetrygden

Du har rett til følgende:

- behandling hos din allmennpraktiserende lege
- behandling hos spesialist etter henvisning fra allmennpraktiserende lege
- visse typer tannbehandling
- fysioterapi etter henvisning fra lege
- behandling hos kiropraktor
- fotterapi for visse pasientgrupper etter henvisning fra lege
- psykoterapi for visse pasientgrupper etter henvisning fra lege
- legemidler
- reseptbelagte ernæringspreparater

Konsultasjon hos lege eller spesialist er gratis for personer i gruppe 1.

Helsetrygdordningen dekker deler av kostnadene for andre typer behandling, i henhold til skalaen som er fastsatt i avtalen mellom ordningen og behandlernes organisasjoner.

Trygdeordningens bidrag til legemiddelkostnader avhenger av dine samlede årlige utgifter til berettigede legemidler. Hvis beløpet er lavere enn DKK 890 (EUR 120), gis det ingen refusjon. Refusjonssatsen stiger deretter trinnvis: 50 % for utgifter mellom DKK 890 (EUR 120) og DKK 1 450 (EUR 195), 75 % for utgifter mellom DKK 1 450 (EUR 195) og DKK 3 130 (EUR 421) og 85 % for utgifter over DKK 3 130 (EUR 421).

Barn under 18 år mottar alltid et tilskudd på minst 60 % av kostnadene for berettigede legemidler.

Sykehusbehandling

Hvis du trenger sykehusbehandling, kan du velge ethvert offentlig sykehus i Danmark der den nødvendige behandlingen er tilgjengelig. Behandlingen er gratis. I de fleste tilfeller kreves henvisning fra lege, unntatt ved ulykker eller akutt sykdom.

Du har rett til gratis forebyggende undersøkelser hos lege og jordmor i forbindelse med svangerskap og fødsel. Fødsel på et sykehus eller annen offentlig institusjon, samt hjelp fra en jordmor under hjemmefødsel, er også gratis.

Hvordan får du tilgang til helsetjenester?

Du kan velge mellom to typer medlemskap i helsetrygdordningen: gruppe 1 og gruppe 2. Du kan bytte gruppe én gang i året.

Hvis du velger gruppe 1, må du registrere deg hos en spesifikk allmennlege som har inngått avtale med helsetrygdordningen. Før du kan konsultere en spesialist, må du vanligvis ha en henvisning fra allmennlegen.

Medlemmer i gruppe 2 står fritt til å velge en hvilken som helst allmennlege eller spesialist. Disse mottar et tilskudd fra helsetrygdordningen som tilsvarer trygdeordningens utgifter ved tilsvarende behandling av en pasient i gruppe 1. Legene fastsetter selv sitt eget honorar.

Barn under 16 år går til samme lege og inngår i samme trygdegruppe som sine foreldre eller verge.

Klager

Hvis du er uenig i et vedtak, kan du klage innen fire uker etter datoen da du ble informert om vedtaket.

Klager på kommunens vedtak angående helsetrygd kan sendes til Pasientombudet. Her kan du også få mer informasjon om klageprosessen.

Kapittel III: Kontantytelser ved sykdom

Når har du rett til kontantytelser ved sykdom?

Sykedagpengene har som formål å kompensere for tap av arbeidsinntekt ved fravær som skyldes sykdom.

Dette betyr at personer som mottar arbeidsinntekt, arbeidsløshetsytelser eller annen inntekt som i hovedsak stammer fra arbeid, har rett til kontantytelser. Det er vanligvis et vilkår at disse inntektene skattlegges i Danmark.

Vilkår som må overholdes

For å kunne motta sykedagpenger må du være arbeidsufør på grunn av sykdom. Du må også være arbeidstaker.

Lønnede arbeidstakere som ikke mottar full lønn under sykefraværet, har rett til sykedagpenger, som utbetales av arbeidsgiver fra første sykedag, forutsatt at de har vært ansatt hos denne arbeidsgiveren de siste åtte ukene før fraværet, og har arbeidet for arbeidsgiveren i minst 74 timer i løpet av denne perioden. Som lønnet arbeidstaker har du rett til denne ytelsen fra arbeidsgiver de første 30 dagene av sykdomsperioden.

Hvis arbeidsuførheten fortsetter i mer enn 30 dager, eller du ikke har rett til sykepenger fra arbeidsgiver når arbeidsuførheten inntreffer, kan du søke om sykepenger fra kommunen, forutsatt at du var på arbeidsmarkedet de siste 26 ukene før du ble syk, og at du arbeidet i minst 240 timer i løpet av den perioden.

Du har også rett til sykedagpenger hvis du er medlem av en trygdekasse for arbeidsløshetsstrygd, hvis du har fullført et yrkesopplæringskurs som varte minst 18 måneder, hvis du er student i lønnet praksisarbeid, eller hvis du står i en fleksibel jobb i det private eller offentlige.

Selvstendig næringsdrivende har rett til sykepenger fra kommunen etter to ukers sykdom, forutsatt at de har drevet virksomhet i vesentlig omfang i minst 18,5 timer om dagen i løpet av det siste året, inkludert den siste måneden før fraværet begynte.

Det finnes også en trygdeordning for selvstendig næringsdrivende; en frivillig ordning der den selvstendig næringsdrivende mottar sykedagpenger i de to første ukene av sykdomsperioden.

Hva dekkes?

Ytelsesbeløpet

Ytelsen beregnes på grunnlag av timelønnen du ville ha mottatt hvis du ikke hadde blitt syk. Hvis du er selvstendig næringsdrivende, beregnes ytelsen på grunnlag av inntekten fra den aktuelle virksomheten.

Ytelsen utgjør maksimalt DKK 3 940 (EUR 530) per uke. Høyeste timesats for ytelsen er lik det ovennevnte maksbeløpet delt på standardantallet arbeidstimer per uke i

henhold til kollektive avtaler (37 timer), dvs. DKK 106,49 (EUR 14). Ytelsen utbetales ukentlig.

Lønnede arbeidstakere som er delvis arbeidsuføre grunnet sykdom, kan bli tildelt reduserte sykedagpenger. Disse får utbetalt ytelsen for de timene i uken de ikke arbeider grunnet sykdommen.

Ytelsenes varighet og oppfølging

Utbetalingen av sykedagpengene avsluttes når ytelsen har blitt utbetalt (eller lønn har blitt utbetalt til den syke arbeidstakeren) i mer enn 52 uker i løpet av de siste 18 månedene. De første 30 dagene i sykefraværet med utbetaling av ytelse (eller lønn), og periodene med utbetaling av ytelse (eller lønn) i forbindelse med svangerskap, fødsel eller adopsjon, tas ikke med i beregningen. Denne 52-ukersperioden kan forlenges på ulike måter.

Kommunen må følge opp midlertidig arbeidsuføre arbeidstakere for å sikre at de holder kontakten med arbeidsmarkedet. De må undersøke individuelle saker innen åtte uker fra fraværet begynte. Andre undersøkelser skal finne sted innen tre måneder etter sykdommen oppstod. Hvis du ikke vil bli frisk innen tre måneder, men vil kunne jobbe deltid eller benytte deg av tilbud ved arbeidsplassen, vil undersøkelsen finne sted hver tredje måned. Ved første undersøkelse må kommunen avgjøre hvordan de skal utarbeide en oppfølgingsplan. Planen må utarbeides umiddelbart etter den andre oppfølgingsundersøkelsen.

Mottakere av sosiale ytelse, eller personer som har rett til slike ytelse på grunn av sykdom, har rett til sykepenger bare i en begrenset periode (26 uker i løpet av en periode på 12 måneder). Det samme gjelder for personer som er 65 år eller eldre.

Hvordan får du tilgang til kontantytelse ved sykdom?

Du må snarest mulig informere arbeidsgiver om at du er syk. Normalt skal dette skje innen to timer etter arbeidsperioden skal begynne, med mindre en annen frist er avtalt lokalt. Hvis du gjør dette for sent, mister du retten til ytelse inntil du har varslet arbeidsgiver. Arbeidsgiveren din kan insistere på at du innen rimelig tid dokumenterer at fraværet skyldes sykdom, med en skriftlig attest eller lignende.

Du må søke om sykedagpenger fra kommunen åtte dager etter at informasjonsbrevet via SDPI-løsningen er sendt (digital løsning basert på sykekravet fra arbeidsgiver eller forsikringskassen for arbeidsgiver). Arbeidsgiver kan også kreve en legeattest hvis dette anses som nødvendig. Hvis du unnlater å forevise slik dokumentasjon, vil du som regel miste retten til å motta sykedagpenger.

Hvis en arbeidsgiver unnlater å utbetale sykepenger, og kommunen anser dette som uberettiget, utbetaler kommunen et forskudd på sykedagpengene.

Kapittel IV: Ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon

Når har du rett til ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon?

Naturalytelser (helsetjenester) er tilgjengelige for alle kvinner som er bosatt i Danmark.

Kontantytelser utbetales til lønnede arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende, inkludert ektefeller som arbeider i virksomheten. En kvinne som har vært arbeidstaker de siste 13 ukene før fødselspermisjonen begynner, og som har arbeidet minst 120 timer i løpet av den perioden, eller oppfyller vilkårene for å bli betraktet som selvstendig næringsdrivende, har rett til dagpenger ved svangerskap og fødsel eller adopsjon.

Hva dekkes?

Naturalytelser

Kvinner som bor i Danmark har rett til gratis fødselshjelp. Dette omfatter undersøkelser under svangerskapet, gratis transport til undersøkelser og ved fødsel, samt sykehusfødsel eller jordmorhjelp ved hjemmefødsel.

Kontantytelser

Kontantytelser utbetales i form av dagpenger til mor og/eller far i forbindelse med svangerskap og fødsel eller adopsjon.

Fødselspenger kan utbetales til mor fra fire uker før forventet fødselsdato, og fortsetter i 46 uker etter fødselen, hvorav de siste 32 ukene kan deles mellom foreldrene. Hvis den ene forelderen går tilbake til deltidsarbeid, kan permisjonen forlenges tilsvarende. Foreldre kan velge å forlenge permisjonen til 40 eller 46 uker (etter de første 14 ukene), men mottar da det samme beløpet som ville blitt utbetalt for 32 uker. Uavhengig av dette kan fedre søke om dagpenger for to uker i løpet av de første 14 ukene etter fødselen.

På samme måte har adoptivforeldre rett til dagpenger i 46 uker fra datoen for omsorgsovertakelse.

Foreldre i arbeid kan utsette deler av permisjonen. Den utsatte permisjonen må tas før barnet er ni år gammelt.

Beløp

For arbeidstakere beregnes kontantytelsene ved fødsel (*dagpenge ved fødsel*) ut fra arbeidstakers timelønn og antall arbeidstimer, med et tak på DKK 3940 (EUR 530) per uke eller DKK 106,49 (EUR 14) per time (37 timer per uke). For selvstendig næringsdrivende beregnes kontantytelsene ved fødsel ut fra inntektene fra virksomheten, med samme tak som for lønnede arbeidstakere.

Ferieytelse

Kvinner som ikke har rett til full lønn under fødselspermisjonen, og som ikke omfattes av ordningen med arbeidsløshetsstrygd, opparbeider seg rett til en ferieytelse i løpet av permisjonsperioden. Ytelsen utbetales i det påfølgende ferieåret, som går fra 1. mai til 30. april. Ytelsesbeløpet tilsvarer kontantytelsene ved fødsel, og retten til opparbeidelse forutsetter at stønadsmottaker har vært i arbeid i 12 måneder før fødselen.

Hvordan får du tilgang til ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon?

Søknader om kontantytelser ved fødsel eller adopsjon må sendes til kommunen innen åtte uker etter nedkomsten eller etter omsorgsovertakelse ved adopsjon. Arbeidsgiver utbetaler dagpenger under fravær som skyldes forebyggende svangerskapsundersøkelser.

Kapittel V: Ytelser ved uførhet

Når har du rett til ytelser ved uførhet?

Personer hvis arbeidsførhet er varig nedsatt i en slik grad at de ikke kan forsørge seg selv gjennom inntektsgivende arbeid, uansett hvilke støttemuligheter de har under sosiallovgivningen (f.eks. statssubsidiert arbeid), har rett til uføreytelser (*førtidspensjon*).

Følgende personer har rett til denne ytelsen:

- danske statsborgere
- personer som omfattes av forordning (EF) nr. 883/2004 av 29. april 2004 om samordning av trygdeordninger
- andre utenlandske borgere som har bodd i Danmark i minst 10 år

For å ha rett til ytelser må du ha bodd i Danmark i minst tre år mellom 15-årsdagen din og søknadstidspunktet.

Hva dekkes?

Det er ulike ytelsesbeløp for enslige og for andre mottakere. Beløpet varierer i henhold til både mottakers inntekt og inntekten til eventuell ektefelle/samboer. Ytelsene avhenger ikke av tidligere inntekter.

Hele ytelsesbeløpet utbetales hvis du har bodd i Danmark i minst 4/5 av årene mellom 15-årsdagen din og datoen da ytelsen blir tildelt. Ved kortere oppholdsperioder fastsettes ytelsesbeløpet ut fra forholdet mellom oppholdsperioden og 4/5 av perioden mellom 15-årsdagen din og datoen da ytelsen blir tildelt.

Utbetaling av uføreytelsen opphører når mottakeren fyller 65 (67) år, hvoretter den automatisk erstattes av [vanlig alderspensjon](#). Utbetalt prosentandel av full alderspensjon tilsvarer da den utbetalte prosentandelen av full uføreytelse.

Ytelsene utbetales etterskuddsvis hver måned. Uføreytelser utbetales tidligst fra første dag i måneden etter at tildeling av ytelsen ble vedtatt, men senest første dag i måneden etter at tre hele måneder har gått siden behandlingen av søknaden begynte.

En ekstra kontantytelse kan utbetales for å kompensere for ytterligere utgifter knyttet til uførhet (*merudgiftsydelse*). Det kan for eksempel gjelde utgifter til hjelp fra en annen person, oppvarming, medisinske kostnader, spesialutstyr osv. Beløpet fastsettes individuelt ut fra forventede utgifter.

Hvordan får du tilgang til ytelser ved uførhet?

Søknad sendes til kommunen der du bor. Det kan være nødvendig å legge ved en legeerklæring i form av et særskilt skjema som fylles ut av legen. Gebyret for denne erklæringen betales av kommunen.

Når kommunen mottar en søknad om uføreytelser, må den vurdere alle stønadsalternativene som sosiallovgivningen gir rom for.

Kommunen beslutter å behandle saken i henhold til reglene for uføreytelser først når det er dokumentert, eller når det grunnet særskilte omstendigheter er helt innlysende, at arbeidsevnen ikke kan forbedres gjennom aktivering, rehabilitering, terapeutisk behandling eller andre tiltak.

Klager

Hvis du ikke er fornøyd med kommunens avgjørelse angående din rett til ytelser, kan du klage til den regionale klagenemden for arbeidssaker (*Beskæftigelsesankenævnet*).

Klagefristen er fire uker.

Kapittel VI: Alderspensjon og -ytelser

Når har du rett til aldersytelser?

I prinsippet har alle som bor i Danmark, rett til vanlig alderspensjon (*folkepension*) når de fyller 65 år. Personer som fylte 60 år før den 1. juli 1999, har rett til pensjon fra fylte 67 år.

I tillegg finnes en obligatorisk tilleggspensjonsordning (ATP) for lønnede arbeidstakere.

Vanlig alderspensjon (folkepension)

Følgende personer har rett til denne ytelsen:

- danske statsborgere
- personer som dekkes av forordning (EF) nr. 883/2004 av 29. april 2004 om samordning av trygdeordninger
- andre utenlandske borgere som har bodd i Danmark i minst 10 år

For å ha rett til pensjon må du ha bodd i Danmark i minst tre år mellom fylte 15 og 65 (67) år. Rett til full alderspensjon oppnår du etter å ha bodd i Danmark i 40 år mellom fylte 15 og 65 (67) år. Personer med en kortere oppholdsperiode har rett til en pensjon som utgjør 1/40 av full pensjon for hvert år de har bodd i Danmark mellom fylte 15 og 65 (67) år.

Tilleggspensjon

Alle personer som har fylt 16 år og er arbeidstakere i Danmark, omfattes av ATP-ordningen, forutsatt at de arbeider minst ni timer i uken. Lønnsinntakere som blir selvstendig næringsdrivende, kan fortsette å være dekket av ATP-ordningen under visse vilkår. I slike tilfeller må de selv betale inn hele avgiftsbeløpet. Ellers innbetales avgifter til ATP-ordningen i fellesskap av arbeidsgiver og arbeidstaker. Arbeidsgiver betaler inn to tredeler, og arbeidstaker en tredel, av avgiften. Arbeidsgiver er ansvarlig for å betale inn arbeidstakers andel.

For personer som omfattes av ATP-ordningen og ikke arbeider på fulltid, betales det enten to tredeler eller en tredel av full avgiftssats.

Avgifter betales også inn for personer som mottar arbeidsløshetsytelser, sykedagpenger eller dagpenger ved svangerskap og fødsel eller adopsjon, uføreytelser (tilkjent etter 2002), utdanningsytelser, ytelser til voksenopplæring og videreutdanning (*VEU-godtgørelse*), arbeidsløshetsytelse for personer som deltar i en subsidiert ordning for fleksibel sysselsetting (*ledighedsydelse*), aktiveringsytelse, sosialhjelpsytelser i form av kontanthjelp, kompensasjon for tap av inntekt for foreldre som må ta seg av et funksjonshemmet barn (*tabt arbejdsfortjeneste*) osv.

Personer som mottar ytelser ved tidlig pensjonering, som også omfatter delpensjon, førepensjon til personer som deltar i den subsidierte ordningen for fleksibel sysselsetting (*fleksydelse*) og vanlig førepensjon (*efterløn*), kan om ønskelig betale inn til ATP-ordningen. Mottakere av uføreytelser som ble tilkjent ytelsen før 2003, kan også frivillig betale inn avgifter til denne ordningen. Som regel betaler frivillige medlemmer av ordningen selv halvparten av avgiftene.

Hva dekkes?

Vanlig alderspensjon (folkepension)

Standardpensjonen består av et grunnbeløp og et pensjonstillegg. Grunnbeløpet beregnes etter en behovsprøving basert på pensjonistens inntekt. Pensjonstillegget avhenger av pensjonistens og eventuell ektefelle/samboers samlede inntekt.

Ved utsatt pensjon økes pensjonsbeløpet med en prosentdel beregnet etter aktuariske prinsipper i forhold til hvor lenge pensjonen utsettes. Det er ikke mulig å pensjonere seg før fylte 65 år.

Ytelsene utbetales etterskuddsvis hver måned. De utbetales tidligst fra den første dagen i måneden etter søknadsdato. Pensjoner utbetales vanligvis bare til pensjonister som bor i Danmark eller en annen EU-medlemsstat.

Det er også mulig å søke om et tilskudd til helsetjenester (*helbredstillæg*) og støtte til oppvarming av bolig (*varmetillæg*). Videre kan et personlig tillegg tildeles pensjonister som er særdeles vanskeligstilt økonomisk.

Tilleggspensjon

ATP-ordningen utbetaler livsvarige alderspensjoner etter søknad fra medlemmet fyller 65 år. Beløpet avhenger av hvor lenge medlemmet var dekket av ordningen, og av beløpet som er innbetalt i avgifter. Alderspensjoner tildeles vanligvis som løpende ytelser, men mindre pensjonsbeløp kan utbetales som en engangssum.

Hvis en søknad om ATP-pensjon sendes inn etter fylte 65 år, økes beløpet med rundt 5–8 % for hvert år søknaden utsettes, inntil fylte 75 år. Det er ikke mulig å pensjonere seg før pensjonsalderen på 65 år.

Hvordan får du tilgang til aldersytelser?

Vanlig alderspensjon (folkepension)

Hjemstedskommunen din har plikt til å informere deg om muligheten til å søke om alderspensjon når du nærmer deg pensjonsalderen. Det er ikke nødvendig å bruke et bestemt søknadsskjema.

Personer som bor i utlandet, vil ikke bli informert, og må selv passe på å kontakte den danske pensjonsmyndigheten (*Pensionsstyrelsen*).

Hvis du er uenig i kommunens vedtak angående pensjonsretten din, kan du klage til den lokale sosialdomstolen (*det Sociale Nævn*). Hvis du er uenig i vedtaket fra den danske pensjonsmyndigheten, kan du klage til den nasjonale klagenemnden for velferdssaker (*Ankestyrelsen*). Klagefristen er fire uker.

Tilleggspensjon

I prinsippet skal de som har rett til pensjon, automatisk motta pensjonen fra ATP-ordningen. Personer som bor i utlandet, må imidlertid selv ta kontakt med ATP-ordningen. Søknader sendes til [ATP-myndigheten](#).

ATP-pensjoner utbetales som regel forskuddsvis hver måned til mottakerens bruks- eller sparekonto.

Hvis du er uenig i et vedtak truffet av ATP-ordningen angående medlemskapet ditt, avgifter eller pensjonsrettigheter, kan du klage til ankedomstolen for ATP (*Ankenævnet for Arbejdsmarkedets Tillægspension*) innen fire uker.

Kapittel VII: Etterlatteytelser

Når har du rett til etterlatteytelser?

Ytelsene til etterlatte under ATP-ordningen ble justert i 2002. Den nye ordningen gjelder avgifter innbetalt etter 1. januar 2002.

Etterlatte ektefeller, samboere, og under enkelte vilkår også fraskilte partnere, samt barn, har rett til ytelser.

Når et medlem dør, har hans/hennes ektefelle/samboer, samt barn under 21 år, som regel rett til å få utbetalt et engangsbeløp fra ATP-ordningen, forutsatt at avdøde var medlem av den nye ordningen i minst to år, og har betalt inn avgifter tilsvarende to års fulltidsarbeid. Samboere må ha registrert seg som sådanne hos ATP-ordningen før dødsfallet. I tillegg må de ha vært registrert i folkeregisteret under samme adresse som avdøde i to år før dødsfallet.

Det finnes ingen annen ordning for sosiale ytelser til etterlatte.

Hva dekkes?

Følgende ytelser utbetales under de nye reglene: I prinsippet mottar alle stønadsberettigede etterlatte en engangssum på DKK 50 000 (EUR 6 725) før skatt. Ytelsesbeløpet som utbetales til ektefelle/samboer, baseres på det avdøde medlemmets alder ved dødsfallet. Det reduseres gradvis fra 66 år, og bortfaller helt ved fylte 70 år.

Rettighetene under de gamle reglene består selv om personen var 70 år eller eldre da dødsfallet inntraff. Dette betyr at den etterlatte ektefellen fortsatt kan få tildelt et engangsbeløp i henhold til de gamle reglene. Hvis den etterlatte har rett til et engangsbeløp under både den nye og den gamle ordningen, utbetales det høyeste av de to beløpene. Summene som tildeles barna under de gamle reglene, utbetales for hvert barn under 18 år og beregnes i hvert enkelt tilfelle.

Andre tilgjengelige ytelser:

- Gravferdshjelp (*begravelseshjælp*): Helsetrygdkassen kan utbetale gravferdshjelp hvis avdøde hadde rett til helsetrygdytelse. Beløpet (inntil DKK 9 900 (EUR 1 332)) avhenger av avdødes familiesituasjon og økonomi. Hvis avdøde var yngre enn 18 år, mottar de etterlatte et flatt beløp som ikke blir behovsprøvd (DKK 8 300 (EUR 1 166)).
- Hjelp til etterlatte (*etterlevelseshjælp*) er tilgjengelig for ektefeller (eller samboere etter minst 3 års samboerskap). Denne ytelsen utgjør en engangssum basert på den etterlattes inntekt og formue. Maksimalbeløpet er DKK 13 443 (EUR 1 808). Ingen ytelse tildeles når inntekten er over DKK 345 805 (EUR 46 512) per år.
- Underholdningsbidrag (*hjælp til forsørgelse*), som kan tildeles etter behov.

Hvordan får du tilgang til etterlatteytelser?

Søknad sendes til [ATP-myndigheten](#) hvis avdøde bodde utenlands eller de etterlatte bor i utlandet.

Kapittel VIII: Ytelser ved arbeidsulykker og yrkessykdommer

Når har du rett til ytelser ved arbeidsulykker og yrkessykdommer?

Loven om arbeidsskadeerstatning (*arbejdsskadesikring*) dekker i prinsippet alle som arbeider i Danmark eller på danske skip, samt selvstendig næringsdrivende som har tegnet egen forsikring. Forsikring mot arbeidsulykker og yrkessykdommer må tegnes hos et godkjent forsikringsselskap.

Forsikringen dekker skade som skyldes ulykker eller eksponering under arbeidet. Ulykken eller eksponeringen må ha skjedd plutselig eller ha vart i maksimalt fem dager. Forsikringen dekker også en rekke angitte yrkessykdommer, samt skade som et levendefødt barn har pådratt seg før fødselen som resultat av morens arbeid under graviditeten, eller grunnet skadelig eksponering som foreldrene har blitt utsatt for før befruktning. Den dekker imidlertid ikke ulykker som skjer på vei til eller fra arbeidet.

Hva dekkes?

Følgende ytelser er tilgjengelige:

- medisinsk behandling, funksjonell rehabilitering samt utstyr og hjelpemidler
- kompensasjon for tap av inntektsevne (*erhvervsevnetab*)
- kompensasjon for varig uførhet (*méngodtgørelse*);
- kompensasjon for tap av forsørger
- midlertidig ytelse for etterlatte ved dødsfall

Medisinsk behandling og funksjonell rehabilitering

Utgifter til medisinsk behandling, som ikke er gratis i det nasjonale helsesystemet, gis når det anses som nødvendig for å oppnå best mulig rehabilitering eller for å opprettholde resultatene av behandlingen. Det nasjonale organ for yrkesskader (*Arbejdsskadestyrelsen*) avgjør også hvorvidt videre utgifter trengs til pleie, medisiner, spesialutstyr og hjelpemidler osv. Hvis rådet vurderer at slike utgifter vil bli nødvendige i fremtiden, dekkes dette av et engangsbeløp. Medisinsk behandling og funksjonell rehabilitering dekkes bare hvis kostnadene for disse ikke bæres av helsetrygdordningen eller inngår som del av behandlingen på et offentlig sykehus.

Ytelser ved sykdom

Ytelser ved sykdom dekkes ikke av loven om arbeidsskadeerstatning. Når det har gått ett år siden ulykken eller sykdommen inntraff, må det om mulig tas en avgjørelse angående kompensasjon for tap av inntektsevne eller varig uførhet.

Kompensasjon for tap av inntektsevne

Kompensasjon for tap av fremtidig inntektsevne skal erstatte inntektstapet som følger av yrkesskaden. Den utgjør differansen mellom den inntekten den skadelidte kunne hatt hvis yrkesskaden eller yrkessykdommen ikke hadde inntruffet, og inntektene vedkommende kan forventes å få når skaden tas i betraktning. For at skadelidte skal

ha rett til denne kompensasjonen, må hans/hennes inntektsevne være nedsatt med mer enn 15 %. Ved fullstendig tap av inntektsevne utgjør kompensasjonen 83 % av årslønnen. Hvis tapet er mindre, reduseres kompensasjonen tilsvarende. Det finnes imidlertid et forhåndsbestemt maksbeløp per år (DKK 474 000 (EUR 63 755)).

Slik kompensasjon utbetales ofte i form av en pensjon, men kan også utbetales som en engangssum når tapet av inntektsevne er mindre enn 50 %. I andre tilfeller kan deler av kompensasjonen omgjøres til et engangsbeløp på mottakers anmodning.

Kompensasjon for varig uførhet

Kompensasjon for varig uførhet (*méngodtgørelse*) gis ved varige funksjonsnedsettelse knyttet til daglige aktiviteter og gjøremål, som skyldes yrkesskadens eller -sykdommens medisinske følger.

Kompensasjonsbeløpet varierer avhengig av skadens omfang, og fastsettes på grunnlag av tabellsatser. Kompensasjon for varig uførhet utbetales som et engangsbeløp.

Kompensasjon for tap av forsørger

Kompensasjon for tap av forsørger tildeles etterlatte ektefeller eller andre etterlatte familiemedlemmer. Den fastsettes i henhold til de etterlattes evne til å forsørge seg selv, utbetales i en periode på høyst 10 år og utgjør 30 % av avdøde forsørgers årsinntekt. Hvert barn mottar vanligvis en løpende årlig ytelse på 10 % av avdøde forsørgers årsinntekt (20 % hvis avdøde var enslig forsørger for barnet) inntil barnet fyller 18 år (21 hvis barnet er under utdanning).

Overgangsyttelse til etterlatte

Overgangsyttelsen til etterlatte skal kompensere for ulike utgifter som ektefellen eller samboeren måtte ha i forbindelse med dødsfallet. Den utbetales i form av et engangsbeløp.

Hvordan får du tilgang til ytelser ved en arbeidsulykke eller yrkessykdom?

Arbeidsgivere skal rapportere eventuelle ulykker til forsikringsselskapet sitt eller til det nasjonale organ for yrkesskader (*Arbejdsskadestyrelsen*) snarest mulig. Hvis arbeidsgiver unnlater å gjøre dette, kan personen som ble utsatt for ulykken eller pådro seg sykdommen, eller hans/hennes etterlatte, innenfor et fastsatt tidsrom søke direkte til forsikringsselskapet eller til det nasjonale organ for yrkesskader. Leger og tannleger har plikt til snarest mulig å rapportere eventuelle mistanker om yrkesskader.

Utbetaling av ytelser

Ved ulykker utbetales pensjoner og engangsbeløp av det relevante forsikringsselskapet. Ved yrkessykdommer utbetales ytelsene av arbeidsmarkedets trygdekasse for yrkessykdommer (*Arbejdsmarkedets Erhvervssygdomssikring*).

Klager

Det nasjonale organet for yrkesskader (*Arbejdsskadestyrelsen*) avgjør om det foreligger en arbeidsulykke eller yrkessykdom, hvorvidt skadelidte har rett til kompensasjon, og størrelsen på den eventuelle kompensasjonen. Hvis du er uenig i vedtaket, kan du klage til den nasjonale klagenemnden for velferdssaker (*Ankestyrelsen*) innen fire uker etter at du har mottatt vedtaket. Denne fristen forlenges til seks uker hvis du bor i et annet land i Europa.

Kapittel IX: Familieytelser

Når har du rett til familieytelser?

Barne- og ungdomstrygd og barnetilskudd

Retten til barne- og ungdomstrygd (*borne- og ungeytelse*) og barnetilskudd (*børnetilskudd*) er underlagt følgende vilkår:

- Barnet må bo i Danmark.
- Barnet må ikke ha inngått ekteskap.
- Barnet må i henhold til loven om sosialytelser ikke bo utenfor hjemmet, og må ikke på annen måte forsørges av offentlige midler.

I tillegg er det et vilkår for å få rett til barne- og ungdomstrygd at personen som har foreldreansvar for barnet, er fullstendig skattepliktig i Danmark.

Et tilleggsvilkår for rett til barnetilskudd er at barnet eller personen som har foreldreansvar for barnet, er dansk statsborger eller har hatt fast bosted i Danmark det siste året, eller (for rett til særskilt barnetilskudd) de siste tre årene.

Videre er det for å kreve rett til hele ytelsen (både barne- og ungdomstrygd og barnetilskudd) et krav om at søkeren har bodd eller vært ansatt i Danmark i minst to år i en ti års referanseperiode før ytelsesutbetaling. Dette kravet gjelder på samme måte for alle nasjonaliteter, altså både for danske og utenlandske borgere.

Seks måneders botid eller ansettelse i Danmark i referanseperioden gir søkeren rett til 25 % av den fulle ytelsen; ett års botid eller ansettelse gir rett til 50 %; 18 måneder 75 %; og to år gir rett til 100 % av ytelsen.

Barne- og ungdomstrygd (*børne- og ungeydelse*) utbetales for alle barn under 18 år. I særskilte tilfeller kan du også ha rett til én eller flere typer barnetilskudd (*børnetilskud*).

Ordinært barnetilskudd tildeles barn av enslige foreldre og barn hvis begge foreldre mottar ordinær alderspensjon eller uføreytelser. Aldersgrensen er 18 år. Ekstra barnetilskudd tildeles enslige foreldre hvis barn mottar ordinært barnetilskudd. Bare ett ekstra barnetilskudd utbetales til forelderen, uansett antall barn.

Særskilt barnetilskudd (*særligt børnetilskud*) tildeles når et barn har mistet én eller begge foreldre, eller når én eller begge foreldre mottar ordinær alderspensjon eller førpensjon. Tilskuddet kan kombineres med ordinært og ekstra barnetilskudd. Aldersgrensen er 18 år.

Barneomsorgsyttelse

Kommunene kan gi slike ytelser til foreldre som passer egne barn i stedet for å benytte seg av barnehage (*dagtilbud*). Ytelsen er tilgjengelig for foreldre som har bodd i Danmark i sju av de siste åtte årene, og som har barn i alderen 24 uker til seks år (kommunene kan fastsette egne aldersgrenser).

Hva dekkes?

Barnetrygd og barnetilskudd

Størrelsen på barne- og ungdomstrygden varierer i henhold til barnets alder.

- For hvert barn på 0–2 år: DKK 1 422 (EUR 191) per måned
- For hvert barn på 3–6 år: DKK 1 125 (EUR 151) per måned
- For hvert barn på 7–17 år: DKK 886 (EUR 119) per måned
- For hvert barn på 15–17 år: DKK 893 (EUR 120) per måned

Ordinært barnetilskudd utgjør DKK 425 (EUR 57) per måned. Det ekstra barnetilskuddet er DKK 433 (EUR 58) per måned og per husstand (uansett antall barn).

Barneomsorgsyttelse

Barneomsorgsyttelsen kan ikke overstige 85 % av kostnadene ved benyttelse av en plass i kommunal barnehage (*dagtilbud*). Det kan maksimalt utbetales tre ytelser per husstand.

Hvordan får du tilgang til familieytelser?

Barne- og ungdomstrygd og barnetilskudd utbetales forskuddsvis hvert kvartal, vanligvis til moren. Ungdomstrygd for barn mellom 15 og 17 år utbetales forskuddsvis hver måned. Barne- og ungdomstrygden utbetales av *SKAT* (den nasjonale toll- og skattemyndigheten), mens barnetilskuddet utbetales av kommunen.

Barne- og ungdomstrygd og særskilt barnetilskudd utbetales som regel automatisk. Det er derfor ikke nødvendig å søke om dette. Når det gjelder ekstra barnetilskudd og ordinært barnetilskudd utbetalt til barn av enslige foreldre, må en søknad sendes til kommunen.

Fra 1. oktober 2012 vil familieytelsene administreres av sentralorganet *Udbetaling Danmark*.

Klager

Hvis du er uenig i et vedtak fattet av kommunen angående retten til barne- og ungdomstrygd eller barnetilskudd, kan du klage til sosialdomstolen (*det Sociale Nævn*). Det finnes en domstol i hvert fylke. Fra 1. oktober 2012 skal klagen fremmes for den nasjonale klagenemnden for velferdssaker (*Ankestyrelsen*). Vedtak som gjelder skatteplikt tas imidlertid av *SKAT* (*den nasjonale toll- og skattemyndigheten*). Anker av disse vedtakene kan fremmes for den lokale nemnda for skattesaker (*skatteankenævn*). Klagefristen er i begge tilfeller fire uker.

Kapittel X: Arbeidsløshet

Når har du rett til ytelser ved arbeidsløshet?

Til forskjell fra andre typer trygd, er arbeidsløshetsstrygden frivillig. Trygdekassene for arbeidsløshet (*arbejdsløshedskasserne*) har tilknytning til fagbevegelsen og er organisert i henhold til fag. Det finnes for tiden 27 trygdekasser.

Du må være medlem av en trygdekasse for arbeidsløshetsstrygd for å kunne motta ytelser ved arbeidsløshet. Ellers har du ikke rett til arbeidsløshetsstrygd i Danmark.

Hvem kan melde seg inn i en trygdekasse?

Personer som bor i Danmark og er mellom 18 og 63 år, kan melde seg inn i en trygdekasse for arbeidsløshet.

Det er mulig å være fulltids- eller deltidsmedlem. Alle medlemmer må betale inn en avgift til arbeidsløshetsstrygden.

Vilkår som må overholdes

For å ha rett til arbeidsløshetsytelser må du være uten arbeid, ha registrert deg hos et arbeidskontor (*Jobcenter*), være aktivt arbeidssøkende og stå til rådighet for arbeidsmarkedet.

Retten til arbeidsløshetsytelser oppnås vanligvis etter ett års medlemskap i en anerkjent arbeidsløshetskasse. Den første gangen du søker om arbeidsløshetsytelser, må du dessuten ha vært lønnet arbeidstaker i 1924 timer, som tilsvarer full arbeidstid for yrket i minst ett år i løpet av de siste tre årene, eller i en tilsvarende periode ha drevet selvstendig virksomhet i et vesentlig omfang.

Førpensjon fra trygdekassen for arbeidsløshetsstrygd (*efterløn*)

Lønnede arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som er medlem av en trygdekasse for arbeidsløshetsstrygd, og er over 60 år, men under 65 år, kan få førpensjon, uansett om de for tiden er arbeidstakere eller arbeidsløse.

Førpensjonsalderen endres fra 60 år og vil øke gradvis fra 2014. Den vil være 64 år i 2023 for personer født senere enn 30. juni 1959. I samme periode vil pensjonsalderen øke gradvis til 67 år. Perioden som det er mulig å få førpensjon i, vil reduseres gradvis ned til en periode på tre år.

For å ha rett til slik pensjon må du bo i Danmark, Grønland, Færøyene eller et annet EØS-land, og må som hovedregel ha vært medlem av en arbeidsløshetskasse siden fylte 30 år og minst 30 år. Du må også ha betalt inn førpensjonsavgifter i den samme perioden, og må ved overgangen til førpensjon ha rett til arbeidsløshetsytelser.

Mer informasjon får du hos det danske byrået for fortsatt arbeid og internasjonal rekruttering (*Styrelsen for Fastholdelse og Rekruttering*) eller senteret for klager om arbeidsløshetsstrygd (*Center for klager om arbejdsløshedsforsikring*) som sorterer under det nasjonale organ for yrkesskader (*Arbejdsskadestyrelsen*) i Danmark.

Hva dekkes?

Arbeidsløshetsytelsen utgjør 90 % av tidligere arbeidsinntekt, inntil maksimalt DKK 788 (EUR 106) per dag fem dager i uken. For personer med deltidsmedlemskap utgjør beløpene maksimalt to tredeler av beløpet for personer med heltidsmedlemskap, dvs. DKK 525 (EUR 71) per dag fem dager i uken.

Arbeidsløse personer som oppfyller visse vilkår med hensyn til arbeidsperioder, har rett til 82 % av maksbeløpet, uavhengig av tidligere inntekter.

Unge, arbeidsløse personer som nettopp har avsluttet yrkesrettet opplæring med 18 måneders varighet, eller avtjent verneplikt, mottar en ytelse på inntil DKK 646 (EUR 87) per dag fem dager i uken.

Arbeidsløshetsytelsen som utbetales til selvstendig næringsdrivende, beregnes vanligvis på grunnlag av gjennomsnittlig arbeidsinntekt i de to beste hele regnskapsårene som er fullført i løpet av de siste fem årene før vedkommende ble arbeidsløs.

Et medlem som oppfyller betingelsene, kan motta ytelser i to år innenfor en periode på tre år.

Hvordan får du tilgang til ytelser ved arbeidsløshet?

Søknader sendes til den relevante trygdekassen.

Klager

Eventuelle klager på et vedtak foretatt av en arbeidsløshetskasse angående medlemskap, ytelser osv., kan sendes til det danske arbeidsmarkedsbyrået (*Arbejdsmarkedsstyrelsen*) eller senteret for klager om arbeidsløshetsstrygd (*Center for klager om arbejdsløshedsforsikring*) innen fire uker. Klager på sistnevntes vedtak kan innenfor den samme perioden sendes til sysselsettingsutvalget hos klagenemnden for velferdssaker (*Ankestyrelsens Beskæftigelsesudvalg*).

Kapittel XI: Garantert minsteinntekt

Når har du rett til ytelser knyttet til garantert minsteinntekt?

Kontanthjelp og starthjelp

Aktiveringstiltak, sosialhjelp (*kontanthjælp*) og starthjelp (*starthjælp*) tilbys når en voksen person midlertidig mangler tilstrekkelige midler til livsopphold for seg selv eller familien sin, grunnet spesifikke omstendigheter (f.eks. sykdom eller arbeidsløshet). Dette er familiebaserte ytelser som avhenger av alder, eventuell omsorg for barn og oppholdsperiode. De gjelder for enhver person som har lovlig opphold i Danmark.

Ytelsesnivået avhenger av hvor du har bodd: For å få kontanthjelp må du ha bodd i Danmark i sju av de siste åtte årene. Ellers får søkeren starthjelp, som utgjør et lavere beløp.

Ingen hjelp gis hvis søkeren eller hans/hennes ektefelle har tilstrekkelig formue til å dekke sine økonomiske behov, inkludert fast eiendom og løsøre. Det ses bort fra beløp på inntil DKK 10 000 (EUR 1 345), for et gift par inntil DKK 20 000 (EUR 2 690). Mindre inntekter fra arbeid blir heller ikke fratrukket ytelsene. Kommunen avgjør i hvert enkelt tilfelle hvilke inntekter eller eiendeler det skal ses bort fra.

Mottakere av kontanthjelp eller starthjelp har plikt til å ta imot ethvert rimelig tilbud om aktiveringstiltak eller andre tiltak som skal forbedre mottakers eller mottakers partners muligheter til å komme inn på arbeidsmarkedet, f.eks. deltakelse på jobbsøkerkurs, arbeidspraksis osv.

Bostøtte til pensjonister

Bostøtte til pensjonister kan tildeles pensjonister som har fast bosted i Danmark og som har en bolig i Danmark som sitt primære bosted. Det må være kjøkken i boligen.

Hva dekkes?

Kontanthjelp og starthjelp

Beregningsgrunnlaget for kontanthjelp er 80 % av det høyeste arbeidsløshetsytelsesbeløpet for foreldre med barn som bor i Danmark, og 60 % av dette maksimumsbeløpet for personer uten barn. Det finnes en spesialsats for unge under 25 år og for starthjelpen.

Personer over 25 år med stor forsørgerbyrde eller høye boutgifter, kan søke om et tillegg. Andre tillegg kan dessuten tildeles i særskilte tilfeller av betydelige og uforutsigbare utgifter.

Personer som mottar starthjelp og deltar i aktiveringstiltak eller individuelle opplæringstiltak (*jobtræning*), kan motta tilskudd for å kompensere for kostnadene knyttet til slik deltakelse.

Det er ingen maksimumsvarighet for mottak av ytelsen, men beløpet reduseres for personer som har mottatt hjelp i seks måneder sammenhengende.

Bostøtte til pensjonister

Bostøttens størrelse avhenger av husstandens inntekt.

Hvordan får du tilgang til ytelser knyttet til garantert minsteinntekt?

Kontanthjelp og starthjelp

Søknader sendes til kommunen. Kommunen behandler søknaden så raskt som mulig. Det er ikke fastsatt noen spesifikke prosedyrer.

Bostøtte til pensjonister

Søknader om bostøtte til pensjonister sendes til kommunen.

Kapittel XII: Langtidspleie

Når har du rett til langtidspleie?

Alle innbyggere kan få hjelp til personlige og praktiske gjøremål hvis de ikke kan gjennomføre disse på egen hånd. På denne måten kan de bli boende hjemme lengst mulig, samtidig som faren for ytterligere tap av fysisk og mental helse reduseres.

Hva dekkes?

Hjelp til personlig hygiene, husarbeid og annet gis til personer som har behov for det. Alvorlig uføre personer har rett til å få en ledsager.

Kommunen kan tilby et midlertidig opphold på en helseinstitusjon eller et sykehjem til personer som har behov for det.

Etter en særskilt individuell evaluering kan det tilbys avlastning til en familie eller en person som tar vare på en person med nedsatt mental eller fysisk funksjonsevne. Avlastningen kan skje i form av opphold på et dagsenter eller overnatting på et sykehjem.

Kommunen avgjør hvorvidt en borger har behov for pleie som ikke kan ytes i hjemmet. Hvis en borger blir tilbudt en institusjonsplass, kan han/hun velge mellom ulike alternativer innenfor kommunen eller i en annen kommune.

Det gis ingen særskilte kontantytelser.

Hvordan får du tilgang til langtidspleie?

Pleietjenesteordningen er desentralisert: Ansvar for levering av personlig og praktisk hjelp ligger hos kommunen. Kommunen må vurdere alle forespørsler om personlig og praktisk hjelp. Kommunens avgjørelser skal baseres på en spesifikk og individuell vurdering av behovet for hjelp.

Klager på vedtak om personlig og praktisk hjelp rettes til den lokale klageinstansen, med mulighet for videre anke til klagenemnden for velferdssaker (*Ankestyrelsen*).

Vedlegg : Nyttige adresser og nettsteder

Mer detaljert informasjon om vilkårene som må oppfylles samt individuelle trygdeytelser i Danmark, fås ved henvendelse til de offentlige instansene som forvalter sosialomsorgssystemet.

Når det gjelder trygdesaker som vedrører mer enn ett EU-land, kan du søke etter de relevante institusjonene i institusjonsoversikten til Europakommisjonen, som finnes på følgende adresse: <http://ec.europa.eu/social-security-directory>.

Spørsmål angående hvordan ytelsene påvirkes av trygdemedlemskap i to eller flere medlemsland, rettes til følgende instanser:

Arbeidsdepartementet:
Beskæftigelsesministeriet
Ved Stranden 8
1061 København K
Tlf.: + 45 7220 5000
<http://www.bm.dk>

Arbeidsmarkedsinstitusjonen for tilleggspensjon:
Arbejdsmarkedets Tillægspension (atp)
Kongens Vænge 8
3400 Hillerød
Tlf.: +45 4820 4923
<http://www.atp.dk>

Ankedomstolen for tilleggspensjonsordningen:
ATP-Ankenævnet
Ved Stranden 8
Tlf.: +45 7220 5000
DK-1061 KØBENHAVN K

Det nasjonale organ for yrkesskader:
Arbejdsskadestyrelsen
Sankt Kjelds Plads 11
P.O. Box 3000
2100 København Ø
Tlf.: +45 7220 6000
<http://www.ask.dk>

Dansk byrå for fortsatt arbeid og internasjonal rekruttering:
Styrelsen for Fastholdelse og Rekruttering
Njalsgade 72 C
2300 København S
Tlf.: +45 3396 3600
<http://www.sfr.dk>

Arbeidsmarkedsbyrået:
Arbeidsmarkedsstyrelsen
Holmens Kanal 20
1016 København K
Tlf.: +45 3528 8100
<http://www.ams.dk>

Sosial- og integrasjonsdepartementet:
Social- og Integrationsministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K
Tlf.: +45 3392 9300
<http://www.sm.dk>

Den danske pensjonsmyndigheten:
Pensionsstyrelsen
Njalsgade 72 C
2300 København S
Tlf.: +45 3395 5000
<http://www.penst.dk>

Helsedepartementet:
Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse
Holbergsgade 6
1057 København K
Tlf.: +45 7226 9000
<http://www.sum.dk>

Helserådet:
Sundhedsstyrelsen
Axel Heides Gade 1
2300 København S
Tlf.: +45 7222 7400
<http://www.sst.dk>

Pasientombudet:
Patientombuddet
Finsensvej 15
2000 Frederiksberg
<http://www.patientombuddet.dk>

Skattedepartementet:
Skatteministeriet
Nicolai Eigtvedsgade 28
1402 København K
Tlf.: +45 7222 1818
<http://www.skat.dk>

Sysselsettingsutvalget hos klagenemnden for velferdssaker:
Ankestyrelsens Beskæftigelsesudvalg
Amaliegade 25
Postboks 9080
DK-1022 KØBENHAVN K
Tlf.: +45 3341 1200
<http://www.ast.dk>

Klagenemnden for velferdssaker:
Ankestyrelsen
Amaliegade 25
P. O. BOX 9080
DK-1022 KØBENHAVN K
Tlf.: +45 3341 1200
<http://www.ast.dk>

Udbetaling Danmark
Kongens Vænge 8
3400 Hillerød
Tlf.: +45 7011 1213
<http://www.atp.dk/wps/wcm/connect/udbetalingdanmark/ud.dk>